

ἐνόησε πρὸς τούτους ὅτι μόλις μία ὥρα εἶχε παρῆλθει ἀφ' οὗτο ἡύρισκατο ἐκεῖ ὄνειρευόμενος τόσον ὥραϊα πράγματα. Ἐν διαστήματι μιᾶς μόνης ὥρας ἐνόησεν ἑαυτὸν μάγον, ἐπίσκοπον, ἀρχιεπίσκοπον, καρδινάλιον καὶ πάπαν, ἀνεγνώριζε δὲ ἐπὶ τέλους ὅτι δὲν ἦτο ἄλλο εἰμὴ ἄνθρωπος κακώτροπος καὶ εὐήθης, ὡς οἱ λοιποί. Πάντα ὅσα εἶδεν ἦσαν γοητεία, πλὴν τοῦ κιβδηλοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς μοιροθρίας, ἣν εἶχεν ἐπιδείξει. Ἐξῆλθεν ἄφρωνος, εὔρε τὴν ἡμίονον προσδεδεμένην ὅπου τὴν εἶχεν ἀφήσει καὶ ἐπέστρεψεν ἐκ νέου εἰς Βαθαχίτζη μὴδὲν ἀπολύτως διδασθεῖς.

X.

ΙΧΘΥΩΝ ΦΩΛΕΑΙ

Ὅτε τις τῶν ἰχθυολόγων (M. Coste) μετὰ μακρᾶς καὶ ἐνδελεγεῖς μελέτας ἐποίησε γνωστὸν ὅτι ποτάμιός τις ἰχθύς ἐκ τῶν ταπεινοτάτων, ὁ λεγόμενος οὐρανοσκόπος (epinoche) κατασκευάζει φωλεὰν πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν ὠῶν του, ἣ εἰδητικῆ αὕτη ἐξέπληξεν οὐκ ὀλίγον τοὺς ἀκούσαντας. Καί τί λοιπόν! Ὁ ἰχθύς, τὸ ἄλογον τοῦτο καὶ ἡλίθιον ζῶον, εἶνε ἄξιον νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τὸ πτηνόν; καὶ ἔχει ἱκανὸν ἔνστικτον ὥστε νὰ προστατεύῃ τὰ ὠὰ του, νὰ ἐπιμελῆται αὐτῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπωάσεως, νὰ προσφυλάττῃ τὰ νεογνά του καὶ νὰ τοῖς κομίζῃ τροφήν;

Βεβαίωτατα· διότι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἰχθύς ποιεῖ πάντα ταῦτα. Τὴν φωλεάν του κατασκευάζει τεχνικώτατα συμπλέκων αὐτὴν διὰ κλαδίων ἐνυδρῶν φυτῶν, ἅτινα πολλάκις εὕρισκει μετὰ μακρὸν πλοῦν, καὶ τὰ συνδέει καὶ στερεοῖ διὰ τῆς ἄμμου. Πολλάκις δὲ, ἀντὶ νὰ τὴν κτίσῃ ἐπὶ τῆς ἄμμου, τὴν ἐξαρτᾷ ἀπὸ τῶν φυκίων καὶ τῶν κορυμῶν τῶν ἐνυδρῶν φυτῶν, ὡς τὸ πτηνὸν ἐξαρτᾷ τὴν φωλεάν του ἀπὸ τοῦ κλάδου τῶν δένδρων.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐξέλθωσι τῶν ὠῶν τὰ νεογνά, ὁ πατὴρ ἐπιμελεῖται αὐτῶν μετὰ πλείστης ὄσης μερίμνης. «Εἰς οὐδὲν τῶν νεογνῶν τούτων ἐπιτρέπει νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὀρίων τῆς κοιτίδος του. Καὶ ἐὰν δέ τι αὐτῶν κατορθώσῃ νὰ ἐξέλθῃ, λαμβάνει αὐτὸ ἑλαφρὰ διὰ τοῦ στόματος καὶ τὸ ἐπανάγει εἰς τὴν φωλεάν. Ἐὰν δὲ πλείονα διαλάθωσι τὴν προσοχὴν του, λαμβάνει συγχρόνως δύο καὶ τρία διὰ τοῦ στόματός του χωρὶς νὰ τὰ βλάψῃ ἢ τραυματίσῃ. Καθ' ὅσον δὲ αὐξάνουσιν, ὁ πατὴρ παρέχει αὐτοῖς μείζονα ἔκτασιν πρὸς ἀναψυχὴν καὶ ἄσκησιν. Ἀλλὰ τότε ἡ ἐπιβλεψίς του καθίσταται ἀναγκαιοτάτη, καὶ μεγίστην καταβάλλει προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν καὶ κόπους. Τρέχει ἄνω καὶ κάτω ὡς οἱ κύνες οἱ φύλακες τῶν προβάτων, οἵτινες περιπολοῦσι περὶ τὴν ποίμνην καὶ ἐπανάγουσι τὰ ἀποπλανηθέντα πρόβατα, ἔτοιμοι νὰ ἀποκρούσωσι πάντα ἐχθρὸν κατὰ τῆς ποίμνης ὁποῦνδήποτε ἐπερχόμενον.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε ὁ οὐρανοσκόπος ὁ μόνος ἰχθύς,

ὁ δεικνύων τοιαύτην βιομηχανικὴν δεξιότητα καὶ στοργὴν πρὸς τὰ ἐξ αὐτοῦ γεννώμενα. Ὑπάρχει ἐν Ἰνδίαῖς ἰχθύς μικρὸς, ὀνομαζόμενος Ἰρις, κατασκευάζων καὶ αὐτὸς φωλεάν. Προσεγγιζούσης τῆς ὥρας τῆς ὠοτοκίας, τὸ ἄρρεν ἀρχεται κατασκευάζων τὴν φωλεάν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑδάτων οὐχὶ παρὰ τὴν ἄμμον. Λαμβάνει, διὰ τοῦ στόματός του βέβαια, ὀλίγον τι χορτάριον καὶ βρύον καὶ τὸ φέρει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὰ φυτὰ δὲ ταῦτα, ἐπειδὴ εἶνε βαρύτερα τοῦ ὕδατος, θὰ ἐβυθίζοντο παρευθὺς, ἐὰν μὴ ὁ προνοητικὸς ἀρχιτέκτων ἐφρόντιζε νὰ εἰσπνεύσῃ ὀλίγον ἀέρα καὶ ἐμφυσήσῃ αὐτὸν μεταξὺ τῆς οἰκοδομησίου ὕλης του, ἥτις αὐτῶ πῶς ἐπιπλέει. Ἐπαναλαμβάνων δὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην πολλάκις, ἀποπερατοῖ τὴν πρώτην ἡμέραν νῆσον πλωτὴν διαμέτρου ὀκτώ ὑφρεκατομέτρων. Τὴν ἐπιούσαν τὸ ἄρρεν ἐξακολουθεῖ τὰς προμηθείας τοῦ ἀέρος, ὃν ἐναποταμιεύει ἰδίᾳ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς νήσου, τοῦ ἐκ φυτῶν τούτου δίσκου, ὅστις ὠθούμενος πρὸς τὰ ἄνω ὑπὸ τοῦ ἐγκλεισμένου ἀέρος δὲν βυθίζεται πλέον, ἀλλ' ἴσταται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος χαριέντως κυμαινόμενον. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο, ἐπάναγκες εἶνε νὰ προστατευθῇ ἡ φωλεὰ καὶ κατὰ τῶν ἐπηρεϊῶν τοῦ ναυαγίου. Πρὸς τοῦτο δὲ διὰ τῆς αὐτῆς ὕλης σχηματίζει περὶ τὴν φωλεάν κύκλον πλάτους δύο ὑφρεκατομέτρων, οὕτως ὥστε τὸ ὅλον ἔχει σχῆμα πύλου μαλακοῦ πλατυχείλου καὶ ὑπερέχει τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος 4—5 ὑφρεκατόμετρα. Τούτου γενομένου, φροντίζει ἔπειτα καὶ περὶ τῆς ἐσωτερικῆς διακοσμήσεως. Ἴνα δὲ καταστήσῃ τοὺς τοίχους αὐτῆς λείους, εἰσδύει εἰς αὐτὴν καὶ περιστρέφει τὸ σῶμά του καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς ὠθεῖ κατὰ μικρὸν πᾶν τὸ ἐξέχον, ἢ ἄλλως πῶς ἀντιθίσκων εἰς τοὺς ἀρχιτεκτονικοὺς αὐτοῦ κανόνας.

Μετὰ δὲ τὴν ὠοτοκίαν ἡ θήλεια ἀπέρχεται τῆς συζυγικῆς στέγης διὰ παντός, καὶ οὐδέποτε ἐπανέρχεται· μόνος δὲ ὁ ἀτυχὴς πατὴρ μένει μεριμνῶν περὶ τῶν ὠῶν, ἅτινα διεσπαρμένα ἐπὶ τῶν χορτῶν συνάγει καὶ ταξιθετεῖ ἐν τῇ φωλεᾷ μετὰ πατρικῆς ἀληθοῦς μερίμνης. Ἐξέρχεται ἔπειτα τῆς φωλεᾶς καὶ φράσσει ἐπιμελῶς καὶ τεχνικώτατα τὴν εἴσοδον αὐτῆς, μεθ' ἧς ἀπομακρύνεται ὀλίγον καὶ μακρόθεν ἐπισκοπεῖ τὸ φρούριόν του πανταχόθεν περιφερόμενος, μήπως ἀπέμεινέ τι χρῆζον διορθώσεως.

Μετὰ ἑβδομήκοντα ὥρας εἰκάζων ὁ πατὴρ ὅτι καιρὸς εἶνε νὰ μεταβάλῃ τὸν τόπον διαμονῆς τὰ ἐν τῇ φωλεᾷ περιεχόμενα, διατρύφῃ ὀλίγον τὴν κορυφὴν αὐτῆς, ὁ ἐγκλεισμένος ἀὴρ διεκφυγεῖ, καὶ τὸ ἐξέχον μέρος τῆς φωλεᾶς κατακάθηται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος καὶ καθύπτει τὰ ἔμβρυα, ὧν ἡ ζωὴ ἄρχεται ἤδη ἐμφανιζομένη. Ἴνα δὲ μὴ ἐξέλθωσι τὰ μικρὰ, ἔλκει τὰ χεῖλη τῆς φωλεᾶς καὶ δι' αὐτῶν σχηματίζει φραγμὸν ὑψηλόν, ὥστε νὰ μὴ δύνωνται νὰ τὸν ὑπερπηδῇ-

σωσι. Λαμβάνει δὲ αὐτὰ διὰ τοῦ στόματός του καὶ μεταβάλλει τὴν θέσιν των ἐκ διαλειμμάτων ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς φωλεᾶς πρὸς τὰ ἄκρα καὶ τὰνάπαλιν. Γίνεται δὲ τοῦτο μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν εἶνε ἤδη ἱκανῶς ἀνεπτυγμένα, ὁτὼ ἡ δέκα ἡμέρας μετὰ τὴν διάτρησιν τῆς φωλεᾶς, καὶ εὐκόλως ἀποδιδράσκουσι διαφεύγοντα τὴν προσοχὴν αὐτοῦ. Τότε δὲ καὶ αὐτὸς καταλαμβάνει ὅτι τὸ ἔργον του ἐπερατώθη, καὶ ἀναπαύεται χαίρων διὰ τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος.

Καὶ πολλὰ ἄλλα εἶδη ἰχθύων ἄγνωστα ἡμῖν θὰ κατασκευάζωσι βεβαίως φωλεάς. Ὁ φυσικὸς Ἄγασῆς ἀνεκάλυψε δείγματα τοιαῦτα ἐν τῷ μέσῳ τῶν κυμάτων τοῦ Ὠκεανοῦ, ἧτοι φωλεᾶς μεστὰς ὠδῶν ἐπὶ χόρτων ἐπιπλεόντων.

Πῶς νὰ μὴ θαυμάσῃ τις βλέπων τοιοῦτον ἐνστικτον, τοιαύτας πατρικὰς μερίμνας ἐνδεδεχεῖς καὶ μεγίστην δεξιότητα ἀποδεικνυούσας; Τοῦτο δὲν εἶνε μία ἔτι ἀπόδειξις ὅτι ἡ Θεία Πρόνοια ὡς μήτηρ φιλόστοργος φροντίζει περὶ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ὄντων, καὶ αὐτῶν ἐκείνων, ἅτινα ἡμεῖς ἔνεκα τῆς ἀδυναμίας καὶ ἀμαθείας ἡμῶν νομίζομεν ἐστερημένα πάσης τοιαύτης;

***

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΥΡΜΗΚΩΝ.

«Ὁ ἐγκέφαλος τοῦ μύρμηκος, εἶπεν ὁ Δάρβιν, εἶνε τὸ θαυμασιώτατον ὑλικὸν μόριον ἐν τῷ σῶματι, θαυμασιώτερον ἴσως τοῦ ἐγκεφάλου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου».

Οὐδὲν παράδοξον ἐπομένως ὅτι τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν φυσιολόγων ἡ προσοχὴ ἐστράφη ἐπιμόνως εἰς τὴν μελέτην τοῦ βίου καὶ τῶν ἔξεων τῶν μικρῶν νοσημόνων ζωῶν, ἅτινα φαίνονται ὅτι πραγματοποιοῦσιν ἐν μικρῷ τὰ πολιτικὰ ὄνειρα τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν οὐτοπίαν τοῦ Θωμᾶ Μώρου.

Πράγματι, ἐνῶ ἡ τῶν μελισσῶν πολιτεία φαίνεται ὅτι ἀποκλίνει πρὸς τὴν ἀριστοκρατίαν, διότι ἡ βασίλισσα καίτοι οὔσα αἰρετὴ συμπαρασύρει καὶ διευθύνει ὁλόκληρον τὸ σῆμα, ἡ πολιτεία τῶν μυρμηκῶν εἶνε καθαρῶς δημοκρατικὴ, ἡ μόνη ἴσως ἐν τῷ κόσμῳ, ἧτις διατελεῖ ἥσυχος καὶ ἀδιατάρακτος. Πολλὰς τοιαύτας μυρμηκοπολιτείας εὔρεν ὁ αἰδέσιμος Mac Cook ἐν ταῖς Ἀλλεγαρίοις ὄρεσι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς συναποτελουσας ὁμοσπονδίαν, ἡ δὲ ὑπ' αὐτοῦ γενομένη περιγραφή τῆς ὁμοσπονδίας ταύτης θὰ ἡδύνατο κάλλιστα, ὡς παρετήρησέ τις, νὰ ἀποδοθῇ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς αὐτῆς ἡπείρου, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ μύρμηκες εἶνε λαὸς ποιμενικὸς.

Ὅπως ἡ μέλισσα, οἱ μύρμηκες ὑπεραγαπῶσι τὰς σακχαρώδεις οὐσίας, τὸν γλυκὺν χυμὸν τῶν καρπῶν καὶ ἄλλων φυτικῶν οὐσιῶν, καὶ ἀναζητοῦσιν αὐτὰ πανταχοῦ. Ἀλλὰ τὴν συγκομιδὴν

τῶν μελιτωδῶν αὐτῶν χυμῶν δὲν ἐνεργοῦσιν οἱ ἴδιοι. Παρατήρησαντες ὅτι ἄλλα τινὰ μικρὰ ζωῶν καὶ ἔντομα, ἀφοῦ ἐκμυζήσωσι τὸν χυμὸν φυτῶν τινῶν, ἐκκρίνουσιν ἀπὸ δύο μικρῶν ὀπισθίων μαστῶν σακχαρώδη τινὰ ὕλην, ὅπως περισυνάγωσι πρὸς τροφήν των τὸ ἡδὺ τοῦτο μέλι καὶ ἐμποδίζωσιν ἄλλα ζωῶν νὰ ἐπωφελοῦνται αὐτοῦ, οἱ μύρμηκες ἐσκέφθησαν νὰ ἐξημερώσωσι τὰ ἔντομα ταῦτα. Καὶ λοιπὸν περιέκλεισαν τὸ μικρὸν αὐτῶν ποιμνιον, ἀνεγείραντες κύκλω φραγμὸν, δι' ἀπαγορεύεται αὐτοῖς νὰ ὑπερβῶσιν. Ἄλλως ὅμως οἱ μύρμηκες συμπεριφέρονται πρὸς τὸ ποιμνιον αὐτῶν μετὰ πραότητος καὶ φιλοφροσύνης ἐντελοῦς, ὅποιον ἴσως οὐδ' αὐτοὶ οἱ εὐδαίμονες τῆς Ἀρκαδίας ποιμένες ἐπεδεικνυον πρὸς τὰ ἑαυτῶν ποιμνία.

Ἀλλὰ δὲν εἶνε ταῦτα μόνα τὰ κατορθώματα τῶν μυρμηκῶν. Πολιτεῖαι τινὲς αὐτῶν ἐφθασαν ἕως καὶ νὰ ἀποκτήσωσι μόρφωσιν γεωργικὴν ὡς μαρτυροῦσιν αἱ ἐν Texas γινόμεναι παρατηρήσεις ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Lincecum. Ἐνταῦθα ὁ ἐπιστήμων οὗτος εἶδε μύρμηκας ἐκλεγόντας εἶδη τινὰ ὀρύζης, ἅτινα ἐκαλλιέργουν οἱ ἴδιοι, φροντίζοντες ἵνα καταστρέψωσι πάντα τὰ ἄλλα φυτὰ ὅσα ἐβλάστανον ἐν τῷ γῶρῳ τῷ προωρισμένῳ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρύζης. Ὅταν δὲ ὁ καρπὸς τοῦ φυτοῦ ὀρύζης ὅσον αὐτοὶ ἤθελον, διότι τὴν τροφήν αὐτῶν προτιμῶσι πάντοτε βρώδῃ μᾶλλον ἢ σκληρᾶν, ἀπεχώριζον αὐτὴν τοῦ ἀχύρου, ὅπερ ἔρριπτον μακρὰν, καὶ ἐναποθήκευον.

Κατόπιν ὄλων τούτων πολὺ δύσκολος βεβαίως θὰ ἦτο ὁ ἐπιχειρῶν νὰ διαμφισθητῆσθαι τὸν πολιτισμὸν τῶν μυρμηκῶν.

Α. Δ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ ἐφημέριος μικροῦ χωρίου ἀπαντᾷ καθ' ἑδὼν ἕνα συγχωρῆτην του, μέθυσον ἀδιόρθωτον.

— Μὰ ὡς πότε λοιπὸν, ταλαίπωρε, θὰ ἐξκολουθῆς νὰ ζῆς εἰς τὸ καπηλειό; . . . Δὲν καταθαβαίνεις πῶς καὶ τὴν υγείαν σου καταστρέφεις καὶ τὴ ψυχὴ σου κολάζεις; Ποτὲ δὲν σὲ εἶδα ἀλλ' ἄθης καὶ ἔς τὴν ἐκκλησίαν.

— Τί νὰ κάμω, δέσποτά μου, ἀποκρίνεται ὁ μέθυσος· ἔς τὴν ἐκκλησίαν τὸ πίνετε μόνος ἐσεῖς!

* *

Ἐν ὀμίλῳ κυριῶν.

Μία τις αὐτῶν ἀποτεινεται πρὸς ἄλλην.

— Ἀλλὰ, ἀγαπητῆ μου Ἀσπασία, γιατί τέλος πάντων τόσον πένθος ἀκόμη. . . . Μοῦ φαίνεται πῶς πέρασαν δύο ὁλόκληρα ἔτη ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ μακαρίτης ὁ ἄνδρας σου.

— Περισσότερα μάλιστα εἶνε δύομισυ σωστά σήμεραν· ἀλλὰ τί νὰ κάμω· ἔξερεις, τὰ μαῦρα ποῦ πηγαίνουν τόσον καλά!

* *

Ὁ κύριος Μ. . . ἂν καὶ μὴ ἐξεληθῶν ποτε τῶν Ἀθηνῶν, ἔχει τὴν ἀθῶν μανίαν νὰ παρουσιάζε-